

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: КУЛТУРА РЕЛИГИЈА

СТРУКА:СВЕ СТРУКЕ

ЗАНИМАЊЕ: СВА ЗАНИМАЊА

РАЗРЕД: ДРУГИ

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 1

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 34

ДАТУМ: јун 2024. године

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

- Упознати ученике са религијама, митологијама и обичајима, али и указати на савремене проблеме са којима се суочава човјечанство (доминација материјалних вриједности, конзумеризам, отуђење, насиље, нетолеранција, кич, шунд...) и нудити одговоре (користећи се знањима из друштвено-хуманистичких наука) који ће младом човјеку бити прихватљиви, блиски и корисни за будући живот.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

- Усвајање основних знања из области социологије религије, али и социологије (културе) уопште. Мисли се на проширивање знања о политеистичким и детаљније упознавање монотеистичких религија, те на изазове са којима се суочавају религије у савремено доба.
- Повезивање знања стечених са новоусвојеним садржајима.
- Повезивање знања из области Културе религија са знањима из других друштвених наука.
- Развијање критичког мишљења, толеранције, културе дијалога...

ТЕМЕ

- Политеистичке религије:
 - Појам и врсте политеистичких религија
 - Религија старе Грчке и Рима
 - Старословенска религија
 - Хиндуизам
- Монотеистичке религије
 - Појам и врсте монотеистичких религија
 - Јудизам
 - Хришћанство

- Ислам
- Будизам
- Религија и савремено доба
 - Глобализација као узрок појаве новијих облика религије и религиозности -
 - Религија и морал
 - Изазови религије и савременог доба
- Пројекат

Оквирни број часова за реализацију тема није дефинисан. Наставник ће приликом планирања и програмирања наставних садржаја, узимајући у обзир факторе попут нивоа постигнућа ученика, нивоа сложености наставне теме, потреба струке и занимања, и сл, одредити број часова потребан за њихову реализацију у оквиру теме. Теме чине обавезни дио Наставног програма, али немају обавезујући карактер што се тиче редослиједа њихове реализације.

ИСХОДИ

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: Политеистичке религије: • Појам и врсте политеистичких религија - објасне појам политеистичких религија - наведу неке од најважнијих политеистичких религија - тумаче њихове најзначајније карактеристике - упореде их са ранијим облицима религиозности - уоче повезаност митологије и политеизма	Ученик ће бити способан да:	Ученик ће бити способан да: • Ученик који прође програм Културе религија склонији је одбацивању предрсуда. • Моралне и друге вриједности представљају важну црту његове личности. • Код ученика је наглашена потреба за равноправношћу, правдом, слободом и другим вриједностима. • Схвата важност заједнице и културе и жели да их унаприједи.

• Религија старе Грчке и Рима - објасне основне елементе грчке и римске религије - наведу најзначајније богове грчке и римске религије - разумију и објасне везу између грчке тога доба (нпр. Минојска цивилизација) - објасне грчки утицај на развој религије старог Рима - изнесу своје мишљење о томе да ли је основање Рима било религиозни чин • Старословенска религија - наведу основне податке о настанку и развоју старословенске религије - објасне основне елементе старословенске религије - наведу најзначајнија божанства старословенске религије - објасне значај натуризма у старословенској религији - објасне утицај старословенске религије на касније примљено хришћанство (нпр. повезаност бог Перун - Св. Илија) • Хиндуизам - наведу основне елементе хиндуизма - објасне традицију Веда - разумију теорију каста - објасне основне елементе неохиндуизма и		• Препознаје проблеме у друштву (материјализам, потрошачко друштво, кич и шунд, отуђеност, нетолеранција...) и активно учествује у њиховом отклањању. • Емпатичан је, толерантан и солидаран. • Склон је договарању (зна радити у тиму), аргументовању ставова и спремнији је на компромис.
---	--	---

популарног хиндуизма - уочавајући сличности и разлике упореде наведене политеистичке религије Монотеистичке религије: • Појам и врсте монотеистичке религије - објасне појам монотеистичких религија - наведу најзначајније монотеистичке религије - наведу и објасне основне карактеристике монотеистичких религија - уоче утицај ових религија на умјетничко стваралаштво (архитектура, сликарство, књижевност, музика) - објасне однос митологије и религије • Јудизам - наведу основне елементе јудаизма - наведу основне етапе јудаизма - објасне рабинско јеврејство - објасне суштинску разлику између различитих струја у јудаизму - повежу ове садржаје са оним што су претходно научили о јеврејско-хришћанској митологији • Хришћанство - објасне настанак и развој хришћанства - објасне основне елементе хришћанства - наведу и објасне основне хришћанске идеје		
--	--	--

- објасне појам божанства у хришћанству, те објасне и схвате разлику између источног и западног тумачења догме о Светом Тројству
- схвате узроке и последице првог раскола у хришћанству
- разумију узроке и последице раскола у западној цркви
- наведу основне елементе по којима се разликују православље, католичанство и протестантизам
- објасне како је организована Српска православна црква, које су њене специфичности (крсна слава) и какав је њен положај у оквиру шире православне заједнице
- објасне значај монаштва и појам исихазма у православљу

• Ислам

- упознају настанак и развој ислама
- наведу основне елементе ове монотеистичке религије
- наброје и објасне пет основних стубова ислама
- уоче сличности и разлике између јудаизма, хришћанства и ислама

• Будизам

- упознају настанак и развој будизма
- схвате специфичност будизма у односу на остале монотеистичке религије (не постоји појам бога)
- објасне појам нирване
- објасне појам реинкарнације

- наведу и објасне различите облике будистичког култа (ламаизам, ђаинизам)
- уоче утицај будизма на савремену (западну) културу (нпр. филм, музику)

Религија и савремено доба

• Глобализација као узрок појаве новијих облика религије и религиозности

- дефинишу појам глобализација (у економском, културном, друштвеном, еколошком и политичком смислу)
- уоче утицај глобализације на религиозност
- објасне појам секте
- наведу најзначајније примјере секти у савремено доба
- схвате могуће ризике и аргументовано дискутују о наведеним проблемима

• Религија и морал

- наведу најважније моралне вриједности најпознатијих монотеистичких религија
- пореде системе вриједности поменутих религија,
- установе сличности и разлике између система моралних вриједности у оквиру монотеистичких религија
- објасне како вриједности које религија истиче могу допринијети подстицању разумијевања и заједничког живота између припадника различитих религиозних конфесија (у овом случају

приоритетно се мисли на монотеистичке религије које су доминантне у нашој средини)

• **Изазови религије и савремено доба**

- наведу основне проблеме са којима се суочава религија у савремено доба
- објасне однос религије према систему вриједности савременог човјека (истицање материјалних вриједности као најважнијих па чак и јединих), ријалити програма, лаке забаве...
- уоче честе злоупотребе религије у сврху политичких, економских, војних и др. циљева, супротно моралним нормама вјероисповијести којој припадају
- расправљају о проблему вјерске толеранције
- објасне феномен квазивјерника (људи који се декларишу као вјерници, а понашају се потпуно супротно моралним нормама вјероисповијести којој припадају)

Пројекат

- наведу основне податке о одабраној теми
- објасне непознате појмове
- детаљније упознају културне вриједности своје заједнице или неке мање познате религијске теорије и праксе, овисно о избору теме
- припреме и презентују садржај истраживања (јасно и концизно представе релевантне податаке за дату тему, селекутују релеванте информације и уобличи их у презентацију) - истражују, тимски раде

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ - СМЈЕРНИЦЕ ЗА НАСТАВНИКЕ

Политеистичке религије:

• Појам и врсте политеистичких религија

Уколико постоје техничке могућности, најбољи начин би био ученицима ове појмове представити кроз електронску презентацију.

Тражити од ученика да на основу онога што су из предавања дознали, радећи у паровима наведу сличности и разлике у представљеним политеистичким религијама .

Задати ученицима да радећи у групи (34 ученика) размисле, присјете се раније реализованих наставних садржаја из овог наставног предмета и уоче утицаје ранијих облика религиозности на политеистичку религијску праксу.

За припремање наставнику могу послужити уџбеници социологије за средње стручне и техничке школе и гимназије (јер још увијек није припремљен наменски уџбеник за овај предмет), као и изворна литература попут дјела „Водич кроз светске религије“ (Мирча Елијаде) и др.

• Религија старе Грчке и Рима

Овај наставни садржај је замишљена као обнављање ранијих реализованих наставних садржа у којем се обрађивао појам митологије (и грчко- римске), те детаљније објашњење појма политеизам.

Уколико постоје техничке могућности, најбољи начин би био ученицима овај наставни садржај представити кроз електронску презентацију.

Настојати да се направи интеграција са знањима стеченим из других предмета.

За припремање наставнику могу послужити уџбеници социологије и филозофије за средње стручне и техничке школе и гимназије (јер још увијек није припремљен наменски уџбеник за овај предмет), као и изворна литература попут дјела „Водич кроз светске религије“ (Мирча Елијаде) и др.

• Старословенска религија

Уколико постоје техничке могућности, најбољи начин би био ученицима ову јединицу представити кроз електронску презентацију.

Настојати да се направи интеграција са знањима стеченим из других предмета.

За припремање наставнику могу послужити уџбеници социологије и филозофије за средње стручне и техничке школе и гимназије (јер још увијек није припремљен наменски уџбеник за овај предмет), као и изворна литература попут дјела „Водич кроз светске религије“ (Мирча Елијаде), „Златна грана“ (Џејмс Фрезер), Српска митологија“ (Сретен Петровић) и Хиндуизам.

• Хиндуизам

Уколико постоје техничке могућности, најбољи начин би био ученицима овај наставни садржај представити кроз електронску презентацију.

Тражити од ученика да на основу онога што су из предавања дознали, радећи у паровима наведу сличности и разлике у представљеним политеистичким

религијама.

Задати ученицима да код куће размисле, присјете се ранијих стечених знања у вези овог наставног садржаја, додатно истраже задату тему политеизма и уоче утицаје ранијих облика религиозности на политеистичку религијску праксу.

За припремање наставнику могу послужити уџбеници социологије за средње стручне и техничке школе и гимназије (јер још увијек није припремљен намјенски уџбеник за овај предмет), као и изворна литература попут дјела „Водич кроз светске религије“ (Мирча Елијаде) и др.

Монотеистичке религије:

• Појам и врсте монотеистичких религија

Уколико постоје техничке могућности, најбољи начин би био ученицима овај наставни садржак представити кроз електронску презентацију.

За припремање наставнику могу послужити уџбеници социологије за средње стручне и техничке школе и гимназије (јер још увијек није припремљен намјенски уџбеник за овај предмет), религијски рјечници, свете књиге, научна и књижевна дјела, фотографије на којима су приказана најзначајнија ликовна умјетничка дјела или примјери архитектуре...

• Јудаизма

Овај и сљедећи наставни садржај треба повезати са садржајем о јеврејско-хришћанској митологији, те додатно објаснити однос митологије и религије.

Уколико постоје техничке могућности, најбољи начин би био ученицима овај наставни садржак представити кроз електронску презентацију.

Изабрати неке цитате из Торе и Талмуда како би их ученици самостално и уз помоћ наставника тумачили.

За припремање наставнику могу послужити уџбеници социологије за средње стручне и техничке школе и гимназије (јер још увијек није припремљен намјенски уџбеник за овај предмет), религијски рјечници, свете књиге, научна и књижевна дјела и други извори.

• Хришћанство

Овај наставни садржај треба повезати са садржајем о јеврејско-хришћанској митологији, те додатно објаснити однос митологије и религије.

Уколико постоје техничке могућности, најбољи начин би био ученицима ову јединицу представити кроз електронску презентацију.

Овисно о садржају (увод, православље, католичанство, протестантизам) који се обрађује, изабрати мудре мисли из Старог завјета, Новог завјета или друге релевантне литературе како би их ученици самостално и уз помоћ наставника тумачили.

Ученицима задати да у облику реферата или електронске презентације додатно представе: православље, католичанство и протестантизам.

За припремање наставнику могу послужити уџбеници социологије за средње стручне и техничке школе и гимназије (јер још увијек није припремљен намјенски уџбеник за овај предмет), религијски рјечници, свете књиге, научна и књижевна дјела и други извори.

• Ислам

Уколико постоје техничке могућности, најбољи начин би био ученицима овај наставни садржај представити кроз електронску презентацију.

Изабрати мудре мисли из Кураана како би их ученици самостално и уз помоћ наставника тумачили.

За припремање наставнику могу послужити уџбеници социологије за средње стручне и техничке школе и гимназије (јер још увијек није припремљен намјенски уџбеник за овај предмет), религијски рјечници, Кураан, научна и књижевна дјела и други извори.

- **Будизам**

Уколико постоје техничке могућности, најбољи начин би био ученицима овај наставни садржај представити кроз електронску презентацију.

Изабрати мудре мисли из неких од многобројних дјела будистичке литературе (или књижевног дјела „Сидарта“ Хермана Хесеа) како би их ученици самостално и уз помоћ наставника тумачили.

За припремање наставнику могу послужити уџбеници социологије за средње стручне и техничке школе и гимназије (јер још увијек није припремљен намјенски уџбеник за овај предмет), религијски рјечници, свете књиге, научна и књижевна дјела и други извори.

Религија и савремено доба

- **Глобализација као узрок појаве новијих облика религије и религиозности**

Након што се ученицима објасне непознати појмови, треба организовати и дебату на тему: Добре и лоше стране глобализације (економске, културне, друштвене, еколошке, политичке).

Ученицима треба дати задатак да се припреме за дебату (истражују) до наредног школског часа.

За припремање наставнику могу послужити уџбеници социологије за средње стручне и техничке школе и гимназије (јер још увијек није припремљен намјенски уџбеник за овај предмет), информације добијене путем медија и др. извора.

- **Религија и морал**

Ученицима треба припремити радне листове са таблицама врхунских вриједности унутар монотеистичких религија (десет божјих заповијести, пет основних дужности у исламу, системи вриједности у будизму...).

Наставници такође треба да припреме позитивне примјере међурелигијске толеранције, те да о њима дискутују с ученицима на часу (по могућности, навести примјере са наших подручја).

За припремање наставнику могу послужити уџбеници социологије за средње стручне и техничке школе и гимназије (јер још увијек није припремљен намјенски уџбеник за овај предмет), изворна религијска дјела и др.

- **Изазови религије и савременог доба**

И овај наставни садржај се може припремити као дебата за коју би наставник припремио адекватан радни материјал (чланке из новина, листе питања...), али је час могуће припремити и као анализу текстова и пропратну дискусију.

Циљ је да се кроз дискусију дође до сазнања о кризи вриједности савременог друштва и одговору на ту кризу од стране релевантних фактора (у овом случају религијских заједница, а у ширем контексту и образовних установа, политичких и других фактора).

За припремање наставнику могу послужити изворна религијска дјела информације добијене путем медија и др.

Пројекат:

Ученици за домаћи задатак (радећи у мањим групама) припремају електронску или неку другу презентацију на тему:

1. Религијска баштина мога града/мога окружења (заједнице)

2. Мање познате религијске теорије и праксе (временски или географски удаљене) нпр. Религије Далеког истока (конфуцијанизам, таоизам, шинто...), Сјеверне и Јужне Америке, Африке и Аустралије (Океаније)
3. За истраживање и презентацију могуће је изабрати једну од наведених тема или понудити слободну тему.

За реализацију пројекта потребно је предвидјети осам школских часова (објашњење пројекта и подјела радних задатака, истраживање и припрема презентација уз наставниково вођење, презентације на нивоу одјељења).

Ученицима треба сугерисати да приликом истраживања обратe пажњу на детаље, историјски контекст, уколико га је могуће запазити, умјетничке и друге моменте.

Ученицима треба објаснити принципе израде презентације (начин, вријеме, садржај...)

Наставник, уколико процјени да су презентације довољно квалитетне, може организовати и такмичење на нивоу одјељења и школе, а за најуспјешније презентације организовати јавно приказивање поводом одређених школских манифестација.

За припремање наставнику могу послужити уџбеници социологије за средње стручне и техничке школе и гимназије (јер још увијек није припремљен намјенски уџбеник за овај предмет), научна дјела која се баве одабраном темом, информације добијене путем медија итд.

ОЦЈЕЊИВАЊЕ

Оцјењивање се врши у складу са *Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи.*

ИНТЕГРАЦИЈА

Култура религија I, Социологија и Филозофија, Социологија и Етика, Пословна комуникација, Српски језик и књижевност, Право, Историја, Вјеронаука, Демократија и људска права и други предмети.

НАПОМЕНА:

Када је ријеч о интеграцији са другим наставним предметима, наведени су предмети које ученици већ изучавају (или су изучавали), али и они са којима ће се тек упознати током школовања (Социологија и Филозофија, Пословна комуникација и Право у економској школи, Социологија и Етика у медицинској школи). То је урађено због тога што се наставни садржај овог предмета темељи на садржајима, прије свега, Социологије, а дјелимично Филозофије и Психологије и било би потпуно погрешно интеграцију усмјерити само у правцу предмета које су ученици изучавали у досадашњем образовању (прије свега се мисли на основношколско образовање). Предмети који су програмом заступљени у основној школи (Српски језик и књижевност, Друштво, Историја, Вјеронаука, Демократија и људска права) само дјелимично додирују ову проблематику.

ИЗВОРИ

1. Уџбеник одобрен од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске
2. Друга стручна литература и приручници
3. Интернет